

Nr 231.

Af herr **Hasselquist**, om förbud mot handel med tobaksvaror å restauranter och kaféer under sådan tid, då tobaksbod skall hållas stängd enligt lagen angående förbud mot handels idkande å söckendag utöfver viss tid.

Uti motion vid föregående års riksdag föreslog jag, att Riksdagen måtte besluta, att handel med tobaksvaror å restauranter, kaféer, automatrestauranter o. s. v. måtte förbjudas å sådana tider, då tobaksbod, enligt den nyantagna lagen »om förbud mot handels idkande å söckendag utöfver viss tid», skall hållas stängd.

Motionen var föranledd af den nämnda, af Riksdagen år 1909 antagna lagen, som stadgar tidigare stängningstid för butiker, hvarigenom äfven cigarrbutiker måste hållas stängda under sådan tid, då handel med cigarrer och tobaksvaror alltfort påginge å restauranter, kaféer och automatrestauranter o. s. v. Jag tillät mig att i motionen påpeka, att »då den nya lagen ger innehafvare af kaféer, restauranter och automatrestauranter rätt att tillhandahålla äfven tobaksvaror under tid, då tobaksbod måste hållas stängd, medför detta för tobakshandelns idkare stora faror, i det att tobakshandeln komme att öfverflyttas till innehafvare af kaféer och restauranter.

Jag tillät mig också att i motionen påminna om det yttrande till statsrådsprotokollet af den 26 februari 1909, som afgafs vid frågans behandling af justitieministern Albert Petersson och hvare statsrådet erkänner som befogad den anmärkning mot konkurrens, som af tobakshand-

larna framställts beträffande kaféer och restauranter, hvilka »från särskildt lager eller särskild försäljningsplats drifva fullständig handel med tobaksvaror» och då försäljning sker äfven till personer, som där icke intagit förtäring.

Ett ännu mera direkt understöd erhöll motionen af reservanterna inom förra årets lagutskott, herrar Widén, Pettersson från Södertälje, Jansson i Edsbäcken, Ersson och Lindhagen, hvilka, under anförande af att »det synes påtagligt, att det förhållande, att innehafvarna af restauranter och kaféer under den tid, då de egentliga tobakshandlarna äro förbjudna att idka dylik handel, försälja tobaksvaror till allmänheten, innebär en orättvisa, som, i den mån sådant genom lagstiftning kan ske, bör undanröjas», yrkade, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes för Riksdagen snarast möjligt framlägga förslag till lagstiftning, hvarigenom, i den mån sådant lämpligen kan ske, försäljning af tobaksvaror å kaféer, restauranter m. fl. dylika ställen må förbjudas å tid, då dylik handel i bod är förbjuden».

Andra kammaren biföll också utan votering reservanternas förslag, medan Första kammaren antog utskottets förslag om afslag å motionen.

Äfven utskottets majoritet har dock ej kunnat bestrida, att cigarrhandlarna ha orsak till klagomål öfver det tillstånd, som komme att uppstå genom den nya lagen. Sålunda anförde utskottet, att olaga handel torde föreligga, då »tobaksvaror försäljas till icke gäster från helt eller delvis för tobaksförsäljning afsedda så kallade kiosker, hvilka höra till restauranter eller kaféer», hvarigenom sådan handel, enligt utskottets mening, redan med nu gällande lagbestämmelser borde kunna beifras. Lagstiftningen är dock, enligt därom vunnen erfarenhet, i detta afseende så osäker, att, om man medgifver att sådan försäljning bör förbjudas, man ovillkorligen bör vara med på, att bestämmelserna mot densamma göras mer effektiva. Det har nämligen förekommit fall, då åtal för dylik försäljning ogillats. Så länge tobakshandel öfver hufvud får förekomma å kaféer och restauranter å tid, då cigarrbodas skola hållas stängda, så länge är det icke möjligt att kontrollera, huruvida försäljningen sker till gäster eller till hvilken annan som helst.

Här må anföras några exempel på huru den nuvarande lagen följes på kaféer, automater, vattenkiosker m. fl. ställen. På en stor del kaféer säljas tobaksvaror till hvilka personer som helst, utan att den köpande intagit någon förtäring. Därvid har inträffat, att kaféinnehafvaren eller hans biträde svarat, att det ej finge säljas tobaksvaror till andra än gäster, men

på samma gång har kunden uppmanats att vända sig till någon innevarande person, som intagit förtäring, så kunde denne intaga det önskade. På detta sätt blifva personer, som icke äro gäster, i tillfälle att köpa tobaksvaror genom kaféets gäster.

På samma sätt går det till på automatrestauranter.

Hvad vattenkioskerna beträffar, så förfares där på samma sätt som på kaféerna och restauranterna. Några vattenkiosker ha börjat tillämpa ett system, som tenderar att af forna vatten- och karamellkiosker göra hufvudsakligast cigarrbodas. Om man blott köper ett glas vatten för ett å två öre eller för ett par öre karameller, så får man köpa så mycket tobaksvaror man önskar för ett helt sällskap. De vattenkiosker, som förfara på detta sätt, öppna sin affär under vintertiden ej förrän kl. 9—10 på kvällen och hålla öppet till fram på morgonen. Denna natthandel tyder på att det är för tobakshandeln och ej för vatten- och karamellförsäljningen dessa kiosker hållas öppna.

Alltså: sedan tobaksbodarna enligt lag blifvit stängda, öppnas vattenkiosken för att sälja tobaksvaror. Ett sådant kringgående af lagen måste hindras för att uppnå målet: lika lag för all tobakshandel.

Lagutskottets förra året framförda åsikt, att det skydd, som redan förefinnes, bör anses tillfredsställande, kan jag sålunda ej dela. Jag måste tvärtom bestämdt vidhålla mitt yrkande från förra året, att all sådan handel må förbjudas å de tider, då den legaliserade cigarr- och tobakshandeln genom affärernas stängning är förbjuden.

På intet annat sätt kan full rättvisa åt alla parter uppnås.

Utskottet yttrade slutligen, att någon ändring i lagen ej torde vara påkallad, »innan densamma ej ens börjat tillämpas och viss erfarenhet vunnits i det afseende, hvarom är fråga». Lagen har nu varit i tillämpning under en tid, tillräckligt lång härför, och man har sålunda varit i tillfälle att vinna den af utskottet önskade erfarenheten. Till cigarrhandlarna inom hela riket har, för vinnande af fullständig kännedom om lagens verkningar, af Sveriges cigarr- och tobakshandlares riksförbund utsändts ett cirkulär för infordrande af uppgifter öfver sådana förhållanden, på hvilka lagen kan hafva inverkat.

Uppgifterna beröra hufvudsakligast landets större städer. Hvad hufvudstaden angår, konstateras, att en betydande minskning i omsättningen inträdt. Af cigarrhandlarna i Stockholm ha 30 % haft en minskning af från 20 upp till 55 % i sina försäljningar; för ett mindre antal utgör minskningen i absoluta tal 464 kronor i genomsnitt för hvardera under

en tid af tre månader, och för hela antalet, som lämnat uppgift därom, utgör minskningen 16,5 %. Biträdenas antal har i Stockholm minskats med 16 %, och många cigarrhandlare, eller 10 %, ha uppgifvit, att de måste upphöra med affären, om det ej kommer till stånd förbud för kaféer och restauranter att försälja tobaksvaror under tid, då cigarrbodarna skola vara stängda. Allmänt uppgifves, att tobakshandeln öfvergår till kaféerna, hvilkas handel med tobaksvaror ökats. Sålunda har en leverantör, som levererar tobaksvaror till kaféer, uppgifvit, att hans omsättning sedan lagens trädande i kraft stigit med nära 100 %.

Af cigarrhandlare, som lämnat uppgifter därom, ha 40 % idkat cigarrhandel under en tid af från 5 till 49 år, de öfriga under kortare tid än 5 år. Alla dessa, som hittills på hederligt och lojalt sätt bedrifvit en mångårig verksamhet, hotas sålunda af fullständig ruin.

Från Göteborg uppgifva därvarande cigarrhandlare, att deras dagskassor minskats så, att en allmän tillbakagång i deras omsättning af omkring 500 kronor för en tid af tre månader kan beräknas för hvar och en af dem. Omkring 84 % af Göteborgs cigarrhandlare, som lämnat uppgifter därom, ha drifvit sina affärer i från 5 till 50 år, 16 % under en tid af mindre än 5 år. Enstämmigt intygas ökningen af kaféernas cigarrhandel. Enahanda uppgifter ha inkommit från Malmö, där 26 cigarrhandlare ha meddelat om minskning i dagskassorna. Omkring hälften af dem ha drifvit sina affärer under en tid af från 5 till 36 år.

I samma riktning gå uppgifterna äfven från Eskilstuna, Karlstad, Hälsingborg och Borås m. fl. platser. Att den nya lagen medfört en försämring i cigarr- och tobakshandlarnas näring samt ådragit dem svåra förluster, kan såväl på grund af dessa uppgifter som förhållandena i öfrigt anses som ett faktum. Det har därför också bland såväl denna kår som bland detaljhandlare i allmänhet uppstått en stark opinion för fordran på hela lagens upphäfvande. Särskildt kraftigt har denna opinion framträdt i Göteborg, där en petition igångsatts för att hos stadsfullmäktige begära lagens upphäfvande hvad Göteborg angår.

Oaktadt goda grunder sålunda kunde ha förelegat för ett dylikt förslags frambärande äfven i Riksdagen, har jag dock ej, då lagen i fråga så nyligen blifvit antagen, velat framställa motion därom. Jag inskränker mig till att, liksom förra året, hemställa,

att Riksdagen måtte besluta, att handel med tobaksvaror å restauranter, kaféer, automatrestauranter

o. s. v. måtte förbjudas å sådan tid, då tobakshandel enligt den nya lagen skall hållas stängd.

Stockholm den 27 januari 1911.

J. Hasselquist.

Nr 232.

Af herr **Hasselquist**, om skrifvelse till *Kungl. Maj:t* angående reglering genom lag af arbetstiden inom handels- samt restaurant-, kafé- och hotellrörelsen.

I vårt land ha visserligen redan vid föregående tillfällen inför Riksdagen framförts krafven på offentliga åtgärder för en begränsning af arbetstiden för arbetare och biträden uti vissa yrken.

De senaste yrkandena af denna art framställdes dels af herr Värner Rydén m. fl. i motion vid 1908 års riksdag och dels af herrar E. C. Kropp och C. E. Svensson vid 1910 års riksdag, den förra framställningen åsyftande en allmän utredning af frågan om maximalarbetsdag för arbetare och biträden uti industriellt och därmed jämförligt yrke af flere slag, den senare inskränkande sig till begäran om utredning i samma syfte beträffande hälsofarliga yrken och industrier.

Men inom intet arbetsområde torde dock arbetstiden vara så långt utsträckt och oreglerad som inom restaurant-, kafé- och hotellrörelserna. Detta är så mycket mer värdt beaktande, som i intet annat yrke förekommer så mycket nattarbete af kvinnor, hvilket annars anses som väl ägnadt för reglerande omtanke från lagstiftningens sida.

År 1909 antog Riksdagen en lag, som stadgar en ledighet af minst elfva timmar pr dygn för kvinnor inom bergverks-, bruks- och fabriks-